NORAKSTS
Lieta Nr.A42797109
AA43-0255-12/14

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2012.gada 2.februārī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente L.Vīnkalna, tiesneses Dz.Amerika un I.Meldere

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz *S.L.* pieteikumu par */Pilsētas dome/* (pēc teritoriālās reformas – */Novada dome/*) 2009.gada 22.aprīļa lēmuma (protokola izraksts Nr.5 1.§) atcelšanu un labvēlīga administratīvā akta izdošanu, sakarā ar *S.L.* apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2010.gada 25.oktobra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar */Pilsētas dome/* 2009.gada 25.marta lēmumu (protokola izraksts Nr.4 10.§; turpmāk – Lēmums Nr.1), pamatojoties uz *S.L.* (turpmāk – pieteicēja) 2009.gada 9.marta iesniegumu, pieteicējai pabalstu, ko nosaka likuma „Par pilsētas domes, rajona padomes, novada domes un pagasta padomes deputātu statusu" 15.^{1}pants, kā bijušajai domes */amats/* atteikts piešķirt.

Ar */Pilsētas dome/* 2009.gada 22.aprīļa lēmumu (protokola izraksts Nr.5 1.§; turpmāk – Lēmums Nr.2), pamatojoties uz pieteicējas 2009.gada 30.marta iesniegumu atkārtoti izskatīt viņas 2009.gada 9.marta iesniegumu, Lēmumu Nr.1 atteikts atcelt.

[2] 2009.gada 22.maijā Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteicējas pieteikums par Lēmuma Nr.2 atcelšanu un labvēlīga administratīvā akta izdošanu. Tajā norādīts, ka atteikums piešķirt pieteicējai pabalstu ir nepamatots, jo balstīts uz tiesību normu prettiesisku interpretāciju. Nav saprotams, kādas tulkošanas metodes pielietotas. Lūgts tiesu noteikt administratīvā akta saturu un tā izdošanas termiņu.

[3] Paskaidrojumos Administratīvajai rajona tiesai */Pilsētas dome/* norāda, ka pieteikumu neatzīst. Paskaidro, ka likumā „Par pilsētas domes, rajona padomes novada domes un pagasta padomes deputāta statusu" noteiktais pabalsts nav piešķirams, sasniedzot vecumu, kas dod tiesības vecuma pensiju piešķirt priekšlaicīgi. Ņemot vērā minētā likuma 15.^{1}panta otrās daļas 1.punkta, likuma „Par valsts pensijām" 11.panta pirmās daļas un pārejas noteikumu 29.punkta nosacījumus, tiesības pieprasīt pašvaldības pabalstu ir personai, kas

sasniegusi 57 gadu vecumu, nevis personai, kura pensionējas priekšlaicīgi un sasniegusi 55 gadu vecumu. Priekšrocības pēc abiem likumiem nesummējas un, pielietojot likumu normatīvās tulkošanas metodi, nevar secināt, ka tiesības uz pašvaldības pabalstu ir personai piecus gadus pirms priekšlaicīgi pieprasītās pensijas vecuma. Turklāt pašvaldības finanses nav tādas, lai piešķirtu šāda veida pabalstu priekšlaicīgi.

[4] Ar */Novada dome/* (pirms teritoriālās reformas – */Pilsētas dome/*; turpmāk – atbildētāja) 2009.gada 17.decembra lēmumu Nr.519 (protokols Nr.17; turpmāk – Lēmums Nr.3), pamatojoties uz pieteicējas 2009.gada 13.oktobra iesniegumu, pieteicējai piešķirts ikmēneša pabalsts divu minimālo mēnešalgu apmērā.

[5] 2010.gada 22.septembrī Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteicējas pieteikuma precizējums. Tajā norādīts, ka, tā kā ar Lēmumu Nr.3 pieteicēja faktiski ir ieguvusi tiesības, kas tiek prasītas pieteikumā, tad šajā daļā prasījums atkrīt (pabalstu pieteicēja saņem no 2009.gada 17.decembra). Tādējādi pieteicēja uztur prasījumu atzīt par prettiesisku un atcelt Lēmumu Nr.2. Lūgts tiesu atzīt, ka pieteicējai ir tiesības saņemt pabalstu no 2009.gada 9.marta, jo pieteikumā lūgts noteikt termiņu, no kura laika pieteicējai pienākas pabalsts. Tas nav noteikts Lēmumā Nr.3, jo ar to nav atcelts Lēmums Nr.2.

[6] Ar Administratīvās rajona tiesas 2010.gada 25.oktobra spriedumu pieteikums noraidīts. Spriedums pamatots šādi.

[6.1] Tiesa konstatējusi, ka pieteicēja vērsusies */Pilsētas dome/*, lai viņai tiktu piešķirts pabalsts kā bijušajai domes */amats/*. Tādējādi pieteikums ir vērsts uz to, lai pieteicējai tiktu izdots labvēlīgs administratīvais akts. Savukārt, tā kā pieteicējai 2009.gada 17.decembrī labvēlīgais administratīvais akts – Lēmums Nr.3 – jau ir izdots, pieteicēja vēlas labvēlīga administratīvā akta izdošanu par laiku līdz 2009.gada 16.decembrim.

Tiesai jāpārbauda, vai Lēmuma Nr.2 pieņemšanas brīdī pastāvēja priekšnoteikumi pieteicējai labvēlīga administratīvā akta izdošanai.

[6.2] Likuma „Par pilsētas domes, rajona padomes, novada domes un pagasta padomes deputātu statusu" 15.[1]pantā bija noteikts, ka tiesības saņemt ikmēneša pabalstu divu minimālo mēnešalgu apmērā (turpmāk – pabalsts) ir personai, kura pēc 1990.gada 4.maija vienā pašvaldībā bijusi pilsētas domes, vēlētas rajona padomes, novada domes vai pagasta padomes: 1) priekšsēdētājs divus sasaukumus; 2) priekšsēdētājs vienu sasaukumu un priekšsēdētāja vietnieks, kurš ieņēmis algotu amatu, citu sasaukumu; 3) tāds priekšsēdētāja vietnieks divus sasaukumus, kurš ieņēmis algotu amatu (15.[1]pantā pirmā daļa).

Pabalstu pašvaldība piešķir, pamatojoties uz attiecīgās personas iesniegumu, kuru iesniedz attiecīgajai pašvaldībai, ja persona atbilst visiem šādiem kritērijiem: 1) sasniegusi vecumu, kas ir vismaz par pieciem gadiem mazāks nekā vecums, kurā personai saskaņā ar likumu „Par valsts pensijām" rodas tiesības uz vecuma pensiju, vai persona atzīta par invalīdu; 2) nav

uzskatāma par darba ņēmēju vai pašnodarbināto saskaņā ar likumu „Par valsts sociālo apdrošināšanu", izņemot zemnieku (zvejnieku) saimniecības īpašnieku, kas, nebūdams darba tiesiskajās attiecībās ar savas zemnieku (zvejnieku) saimniecības pārvaldes institūciju, veic šīs saimniecības vadītāja funkciju, ja attiecīgajā saimniecībā likumā noteiktajā kārtībā nav iecelts (ievēlēts) pārvaldnieks (direktors); 3) nesaņem bezdarbnieka pabalstu saskaņā ar likumu „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam"(15.[1]pantā otrā daļa).

[6.3] No Lēmuma Nr.2 un atbildētājas pārstāves paskaidrotā tiesa konstatējusi, ka lietā pastāv strīds par to, vai pieteicēja ir uzskatāma par personu, kas sasniegusi vecumu, kas ir vismaz par pieciem gadiem mazāks nekā vecums, kurā personai saskaņā ar likumu „Par valsts pensijām" rodas tiesības uz vecuma pensiju. Pārējiem kritērijiem pieteicēja atbilst.

[6.4] Likuma „Par valsts pensijām" 11.panta pirmajā daļā noteikts, ka tiesības uz vecuma pensiju ir sievietēm un vīriešiem, kuri sasnieguši 62 gadu vecumu un kuru apdrošināšanas stāžs nav mazāks par 10 gadiem.

Likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 8.punkta pirmajā daļā noteikts, ka vecuma pensijas piešķiršanai nepieciešamais vecums, kāds līdz šā likuma spēkā stāšanās dienai bija noteikts 1990.gada 29.novembra likuma „Par valsts pensijām" 8.panta 2.punktā un 9. – 12.pantā, 1996.gadā ir paaugstināms par vienu gadu, un ar katra nākamā gada 1.jūliju tas pieaug par sešiem mēnešiem, līdz tiek sasniegts 62 gadu vecums.

1990.gada 29.novembra likuma „Par valsts pensijām" 8.panta 2.punktā noteikts, ka tiesības uz vecuma pensiju ir sievietēm – sasniedzot 55 gadu vecumu, ja viņu darba stāžs nav mazāks par 20 gadiem.

[6.5] Pieteicēja ir dzimusi 1954.gada 23.janvārī. Līdz ar to, ņemot vērā likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 8.punkta pirmās daļas un likuma „Par valsts pensijām" nosacījumus, secināms, ka pieteicēja iegūs tiesības pensionēties, sasniedzot 62 gadu vecumu. Savukārt, tā kā viens no kritērijiem pabalsta piešķiršanai ir, ja persona „sasniegusi vecumu, kas ir vismaz par pieciem gadiem mazāks nekā vecums, kurā personai saskaņā ar likumu „Par valsts pensijām" rodas tiesības uz vecuma pensiju", atzīstams, ka atbilstība šim kritērijam pieteicējai iestāsies, sasniedzot 57 gadu vecumu.

[6.6] Pieteicējas vecums laikā, kad viņa pieprasīja pabalstu, bija 55 gadi. Laikā līdz labvēlīgā Lēmuma Nr.3 pieņemšanai pieteicēja nebija sasniegusi 57 gadu vecumu. Pastāvot konstatētajiem tiesiskajiem un faktiskajiem apstākļiem, tiesa atzinusi, ka atteikums piešķirt pieteicējai pabalstu, atteikumu pamatojot ar to, ka pieteicēja nav sasniegusi attiecīgo vecumu, bija tiesisks un pamatots. Ievērojot minēto, labvēlīga administratīvā akta izdošanai par periodu no pabalsta pieprasīšanas brīža līdz 2009.gada 17.decembrim, kad izdots pieteicējai labvēlīgais administratīvais akts, nav pamata. Līdz ar to pieteicējas pieteikums noraidāms.

[6.7] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 7.pantā paredzēto tiesiskuma principu tiesas rīcībai ir jāatbilst tiesību norām. Līdz ar to tiesai, izskatot lietu, nevar būt saistošs Lēmums Nr.3, ar kuru, pastāvot tādiem pašiem faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem, pieteicējai pabalsts piešķirts.

[7] Par Administratīvās rajona tiesas 2010.gada 25.oktobra spriedumu pieteicēja iesniedza apelācijas sūdzību. Tajā norādīts, ka tiesa nepareizi tulkojusi likuma „Par valsts pensijām" tiesību normas. Pašvaldība piešķir pabalstu, ja persona atbilst visiem kritērijiem, t.sk. ir sasniegusi vecumu, kas ir vismaz par pieciem gadiem mazāks nekā vecums, kurā personai saskaņā ar likumu „Par valsts pensijām" rodas tiesības uz vecuma pensiju, vai persona ir atzīta par invalīdu. Minētais ir Lēmuma Nr.2 un sprieduma nepareizības pamatā. Pieteicēja atsaucas likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 29.punktu un norāda, ka viņa ir dzimusi 1954.gadā un viņas darba stāžs pārsniedz 30 gadus, tādējādi viņa strīdus periodā atbilda prasībām pabalsta piešķiršanai, jo arī priekšlaicīga pensija ir vecuma pensija. Pieteicējai ir tiesības saņemt pabalstu no 2009.gada 9.marta (t.i., par deviņiem mēnešiem kopsummā Ls 3240).

[8] Paskaidrojumos Administratīvajai apgabaltiesai atbildētāja norāda, ka apelācijas sūdzību neatzīst. Atbildētāja norāda, ka, ņemot vērā likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 29.punktu, pieteicējai tiesības prasīt pabalstu rastos tikai no 2011.gada 23.janvāra. Tā lēmusi arī */Pilsētas dome/*. */Novada pašvaldība/* uzskata, ka */Pilsētas dome/* bija tiesības šādu lēmumu pieņemt, jo pieteicēja minētā likuma 11.pantā noteikto pensijas vecumu sasniegs 2014.gada 23.janvārī. Tiesības prasīt priekšlaicīgu pensiju pieteicējai būtu tikai 2012.gada 23.janvārī, taču likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 29.punkts ir spēkā tikai līdz 2011.gada 31.decembrim, tādējādi pieteicējai nebūs tiesību izmantot šos noteikumus.

[9] Pieteicēja apelācijas sūdzībā izteikusi piekrišanu lietas izskatīšanai rakstveida procesā (*lietas 44.lapa*). Apgabaltiesa atzīst, tā kā lietā ir pietiekami lietas materiāli, kā arī ņemot vērā pieteicējas piekrišanu rakstveida procesam, saskaņā ar APL 114.panta pirmo daļu lietu iespējams izskatīt rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[10] Rakstveida procesā pārbaudījusi lietas materiālus un izvērtējusi lietā esošos pierādījumus, apgabaltiesa atzīst, ka pieteicējas apelācijas sūdzība nav pamatota un pieteikums tā precizētajā apjomā ir noraidāms.

[11] Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa ir pareizi konstatējusi lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus un pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, līdz ar to Administratīvā apgabaltiesa saskaņā ar APL 307.panta ceturto daļu pievienojas pirmās instances tiesas lietas apstākļu konstatējumam un sprieduma motivācijai, to neatkārtojot.

[12] Papildus par pieteicējas apelācijas sūdzības argumentiem apgabaltiesa norāda, ka tie nav pamatoti.

Lietā strīds ir par to, vai likuma „Par pilsētas domes, rajona padomes novada domes un pagasta padomes deputāta statusu" 15.[1]pantā otrās daļas nosacījums „sasniegusi vecumu, kas ir vismaz par pieciem gadiem mazāks nekā vecums, kurā personai saskaņā ar likuma „Par valsts pensijām" rodas tiesības uz vecuma pensiju" (šobrīd precizētā redakcijā: „sasniegusi vai ne vēlāk kā piecu gadu laikā sasniegs vecumu, kurā personai saskaņā ar likumu „Par valsts pensijām" rodas tiesības uz vecuma pensiju") attiecas uz likuma „Par valsts pensijām" 11.panta pirmajā daļā („Tiesības uz vecuma pensiju ir sievietēm un vīriešiem, kuri sasnieguši 62 gadu vecumu (..))" norādīto vecumu, vai arī tas attiecas uz likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 29.punktā paredzēto (šābrīža redakcijā: „Līdz 2013.gada 31.decembrim personām, kuru apdrošināšanas stāžs nav mazāks par 30 gadiem, divus gadus pirms šā likuma 11.panta pirmajā daļā noteiktā vecuma sasniegšanas (ievērojot šo pārejas noteikumu 8.punktu) ir tiesības vecuma pensiju pieprasīt priekšlaicīgi, bet vīriešiem — ne agrāk kā no 60 gadu vecuma").

Šajā sakarā noskaidrojams, kas likuma „Par pilsētas domes, rajona padomes novada domes un pagasta padomes deputāta statusu" 15.[1]pantā otrās daļas izpratnē ir uzskatāms par vecumu, kurā personai saskaņā ar likumu „Par valsts pensijām" rodas tiesības uz vecuma pensiju.

Kā norādījusi Satversmes tiesa citastarp 2011.gada 13.decembra lēmumā lietā Nr.2011-15-01, tiesību teorijā ir atzīts, ka saskaņā ar principu *singularia non sunt extenda* likumā noteiktie izņēmumi nav interpretējami paplašināti un līdz ar to arī nav piemērojami pēc analoģijas. Šāds uzskats ir pamatots ar apsvērumu, ka izņēmuma noteikumu paplašinātas iztulkošanas gadījumā vai gadījumā, kad tie tiek piemēroti pēc analoģijas, pastāv risks izjaukt likumā ietverto kopsakaru starp „noteikumu" un „izņēmumu no noteikuma". Citiem vārdiem, ja kāds likuma noteikums domāts konkrētam izņēmuma gadījumam vai šādu gadījumu grupai, tad minētajā noteikumā paredzētās tiesiskās sekas nav attiecināmas uz dzīves gadījumiem, kuros nav radusies šāda izņēmuma situācija. Tāpat nepieciešams izvairīties no tā, ka izņēmuma noteikuma pārāk plašas iztulkošanas vai analoģiskas piemērošanas rezultātā tiktu pilnībā grozīts likumdevēja nolūks jeb likuma mērķis. Arī šeit, līdzīgi kā jautājumā par izvēli starp analoģiju vai slēdzienu par pretējo, galvenā nozīme ierādāma attiecīgā izņēmuma noteikuma un izšķiramā (likumā tieši nenoregulētā) dzīves gadījuma tiesiskai izvērtēšanai, it īpaši ņemot vērā pamatu, uz kura likumā ietverts tieši tāds un ne citāds izņēmums no citas tiesību normas piemērošanas jomas (*sk.: Kalniņš E. Privāttiesību teorija un prakse: Raksti privāttiesībās. Rīga, Tiesu namu aģentūra, 2006, 344. un 345. lpp.*).

Apgabaltiesa uzskata, ka likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 29.pants regulē izņēmumu no vispārējā noteikuma par to, kad personai rodas tiesības pieprasīt vecuma pensijas piešķiršanu, proti, izņēmuma gadījumu, kad personai rodas tiesības pieprasīt vecuma pensiju priekšlaicīgi. Tomēr šī izņēmuma tiesība nav attiecināma uz tām tiesībām, kas attiecas uz likuma „Par valsts pensijām" 11.panta pirmajā daļā noteiktajām personas tiesībām uz vecuma

pensiju, tostarp likuma „Par pilsētas domes, rajona padomes novada domes un pagasta padomes deputāta statusu" 15.[1]pantā otrās daļas nosacījumiem.

Priekšnoteikumus tiesībām uz vecuma pensiju, t.sk. minēto vecumu (ar to saprotot personas gadu skaitu jeb pensijas vecumu), noteic likuma „Par valsts pensijām" 11.panta pirmā daļa, savukārt priekšnoteikumus tiesībām vecuma pensiju pieprasīt priekšlaicīgi (t.i., pirms šā likuma 11.panta pirmajā daļā noteiktā personas gadu skaita jeb pensijas vecuma sasniegšanas) – šā likuma pārejas noteikumu 29.punkts. Citiem vārdiem sakot, 11.panta pirmā daļa noteic pensijas vecumu, bet pārejas noteikumu 29.punkts – tiesības saņemt vecuma pensiju priekšlaicīgi, un 29.punkts nekādi negroza (nemaina) 11.panta pirmajā daļā likumdevēja noteikto pensijas vecumu.

Minēto citastarp apliecina arī vairākas likumprojektu „Grozījums likumā „Par valsts pensijām"" anotācijas, kurās norādīts, ka priekšlaicīgās pensijas pieprasīšanas iespēja lielā mērā ir vērsta uz to, lai sociāli aizsargātu tās personas, kuras objektīvu apstākļu dēļ *pirmspensijas vecumā* nespēj iekļauties darba tirgū; vīriešiem un sievietēm, kuru apdrošināšanas stāžs nav mazāks par 30 gadiem, ir tiesības vecuma pensiju pieprasīt priekšlaicīgi divus gadus agrāk par priekšlaicīgās pensijas pieprasīšanas brīdī *valstī noteikto pensijas vecumu*; pensionējoties priekšlaicīgi, pensijas apmērs ir mazāks nekā aizejot pensijā likumā noteiktā vecumā; nepietiekamu ekonomikas attīstības tempu un būtisku reģionālu atšķirību apstākļos, sociālās sekas var būt negatīvas sakarā ar priekšlaicīgas pensionēšanās atcelšanu; tas var radīt spriedzi īpaši reģionos ar augstu bezdarba līmeni, un šis jautājums risināms valsts ilgtermiņa ekonomiskās stratēģijas ietvaros.

Apgabaltiesa secina, ka gan priekšlaicīgā pensionēšanās, gan šajā lietā aplūkojamais pabalsts ir izņēmumi no vispārējām valstī noteiktajām garantijām uz materiālo nodrošinājumu vecuma gadījumā, kas kā izņēmumi jeb papildu labumi ir piesaistāmi tieši pamattiesībai uz materiālo nodrošinājumu vecuma gadījumā. Nav konstatējams likumdevēja mērķis ieviest vēl papildu sociālo garantiju – „priekšlaicīgu pabalstu", kā to nepareizi tulko pieteicēja. Priekšlaicīgas pensionēšanās iespēja ir pagaidu pasākums, kas regulāri tiek pārskatīts, vērtējot valsts ekonomisko situāciju un tās ietekmi uz personām, kas sasniegušas noteiktu pirmspensionēšanās vecumu. Tādējādi šāds likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumos paredzēts pagaidu regulējums ir izņēmums no valstī noteiktā pensionēšanās vecuma un tas nav ietverts likuma „Par pilsētas domes, rajona padomes novada domes un pagasta padomes deputāta statusu" 15.[1]pantā otrās daļas jēgā un mērķī.

Ievērojot minēto, pirmās instances tiesa pareizi pieteikumu ir noraidījusi kā nepamatotu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda:

Noraidīt *S.L.* pieteikumu par */Pilsētas dome/* 2009.gada 22.aprīļa lēmumu (protokola izraksts Nr.5 1.§) un labvēlīga administratīvā akta izdošanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentā 30 dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente	*(paraksts)*	L.Vīnkalna
Tiesneses	*(paraksts)*	Dz.Amerika
	(paraksts)	I.Meldere

NORAKSTS PAREIZS
Administratīvās apgabaltiesas tiesnese L.Vīnkalna
Rīgā 2012.gada 2.februārī